

Finansklagenemnda Skade

Avgjørelse FinKN 2024-211

4.3.2024

Tryg Forsikring NUF

Motorvogn

Møtekollisjon – grov uaktsomhet – identifikasjon mellom sikrede og fører – fal. §§ 4-9, 4-11 og 4-14.

Sikredes bil ble totalskadet i et trafikkuhell i mai 2022. Bilen ble ført av sikredes sønn. Foretaket engasjerte Rekon til å analysere ulykken og beregne hastigheten til sikredes bil. Rapporten forelå 26.10.22. Foretaket varslet 22.12.22 at det vurderte å avkorte erstatning helt eller delvis grunnet grov uaktsomhet. Sikrede engasjerte advokat og innga sine kommentarer 18.1.23. Sikredes sønn ble som følge av ulykken dømt for brudd på straffeloven § 280, og vegtrafikkloven § 31 første ledd, jf. § 3. Foretaket besluttet 21.2.23 å avkorte erstatningen med 100 % grunnet grov uaktsomhet. Foretaket anførte at det var identifikasjonsadgang mellom sikrede og sønnen. Avslaget var adressert til sikredes ektefelle, som var forsikringstaker, og ble sendt i kopi per e-post til sikrede. Sikrede bestred at det var identifikasjonsadgang mellom seg og sønnen, og anført at foretaket uansett hadde reklamert for sent. Nemnda kom til at sikrede kunne identifiseres med sønnen da han fremsto som bilens hovedbruker samtidig som han hadde et visst forvalteransvar i form av ansvar for lånet. Nemnda kom videre til at sønnen hadde opptrådt grovt uaktsomt slik at foretaket kunne avkorte erstatningen med 100 %. Nemnda kom herunder til at det i dette tilfellet var tilstrekkelig å sende avslagsbrevet som vedlegg på e-post til sikrede, samt at foretaket hadde grunn til å avvente utfallet av straffesaken, slik at varslet var gitt uten ugrunnet opphold.

Saksfremstilling

Saken gjelder krav om erstatning under motorvognforsikringen etter sammenstøt, og spørsmålet om foretaket kan avkorte erstatningen med 100 % grunnet grov uaktsomhet, jf. fal. § 4-9 annet ledd.

Sikredes bil ble i mai 2022 påført omfattende skader etter sammenstøt. Bilen var dekket av en kaskoforsikring. Sikredes ektefelle var forsikringstaker, og sikrede var registrert som eier i forsikringsbeviset. Sikredes sønn var fører av bilen på ulykkestidspunktet.

Politiet fastslo i sin anmeldelse av vegtrafikkulykken at det på tidspunktet for ulykken var opphold, ca. 15 grader og god sikt. Det hadde regnet tidligere på dagen, men asfalten ble beskrevet som tørr. Fartsgrensen på stedet var 60 km/t. Politiet beskrev videre:

Enhet B (den forsikrede bil, sekretariatets amn.) har kommet kjørende fra (H) og mot (P) på (V.vegen).

Enhet A har akkurat kommet ut av (H) tunellen og kjørt i retning (S). Enhet B har kommet over i motgående felt og truffet enhet A i fronten. Enhet A har snurret 180 grader og enhet B har fortsatt inn i tunellen og truffet tunellveggen på sin høyre side.

I politiavhør 27.6.22 forklarte sikredes sønn blant annet følgende:

Siktedes far er juridisk eier av bilen. Siktede er ikke medeier. Han fikk bilen 16. mai 2022. (...)

Foretaket avholdt samtale med sønnen 30.6.23. Ifølge foretakets referat fra samtalen forklarte sønnen blant annet at han fikk bilen i underkant av to uker før ulykken:

Fører opplyser at "vi kjøpte den på finn.no". Jeg jobber i bilbutikk og fikk bistand til å kjøpe den via arbeidsgiver. Det er ikke gjort endringer av betydning, utenom bla spill.

Foretaket avholdt en ny samtale med sønnen 9.9.22, hvor han blant annet ble stilt spørsmål om det bare var han som brukte til bilen. Ifølge samtalereferatet svarte sønnen:

Både og. Den er faren sin.

Bilen ble forsikret for fører under 23 år for at (sønnen) også skulle kjøre den.

Fører forklarer at han skulle betale ca. 7.000 kr i mnd. for det lånet faren hadde tatt opp på bilen.

Foretaket avholdt samme dag en samtale med sikrede. Sikrede forklarte ifølge samtalereferatet følgende:

Faren bekrefter at sønnen grunnet opphold i studiene fikk seg jobb i en bilbutikk. Store deler av jobben var å klargjøre biler og kjøre biler, men det kan han jo ikke nå. Det er jo også situasjonen i forhold til å skulle betjene en bil og egentlig gjeld på en bil, for det var jo det som var dealen med å jobbe.

Nå jobber ikke sønnen og da har han problemer med å betjene lånet. Selv om bilen står i sikredes navn, så var jo det avtalen, men det er jo derfor man betaler forsikring.

Så bilen var kjøpt fordi han ønsket bil da?

Ja, fordi vi ønsket bil.

Sikrede forklarer at det er han som har kjøpt bilen, men han og sønnen har gjort en avtale om at sønnen skal få disponere den og ha kontroll på egen økonomi.

Foretaket engasjerte Rekon som i rapport datert 26.10.22 konkluderte med følgende:

BMWen har hatt rundt 70 km/h i kollisjonsøyeblikket. Føreren har deaktivert sikkerhetssystemene i bilen for at bilen skal kunne drifte og få hjulspinn. BMWen kom over i Mazdaens kjørefelt som følge av et eller flere gasspådrag, med påfølgende skrens og kontraskrens.

Foretaket varslet forsikringstaker 22.12.22 at det vurderte å påberope helt eller delvis ansvarsfrihet grunnet brudd på informasjonsplikten ved avtaleinngåelsen, og/eller grunnet grov uaktsomhet. Sikrede og forsikringstaker innga sine kommentarer via advokat 18.1.23.

Foretaket besluttet 21.2.23 å avkorte erstatningen med 100 % på grunn av grov uaktsomhet, jf. fal. § 4-9 annet ledd. Avslaget ble sendt per post til sikredes ektefelle, som er forsikringstaker, og til sikrede per e-post. Sikrede klaget på avkortningen 6.3.23 og anførte blant annet at det ikke var identifikasjonsadgang mellom ham og sønnen. Foretaket opprettholdt sitt standpunkt etter en ny vurdering 24.4.23.

Sikredes sønn ble som følge av ulykken dømt for brudd på straffeloven § 280 og vegtrafikkloven § 31 første ledd, jf. § 3. Retten konkluderte med at kjøringen var grovt uaktsom i vurderingen av krav om oppreisningserstatning etter skadeerstatningsloven § 3-5:

Retten finner at vilkåret om grov uaktsomhet er oppfylt i vår sak, og viser til det som ovenfor er funnet bevist ved vurderingen av skyldspørsmålet. Tiltaltes kjøring på den aktuelle strekningen med kraftig akselerasjon og høy fart gjorde at han mistet kontroll på bilen og dette førte til personsaker. Tiltalte er sterkt å bebreide for dette. Retten viser også til at kravet til uaktsomhet skjerpes når man kjører en bil med svært kraftig motor og føreren er en relativt uerfaren sjåfør.

Sikrede krever erstatning for skadene bilen ble påført i trafikkuhellet 27.5.22 og avviser at foretaket har anledning til å avkorte erstatningen med 100 %.

Det er ikke identifikasjonsadgang mellom sikrede og sønnen. Saksbehandlingen har tatt nesten ett år, og foretaket har uansett reklamert for sent, jf. fal. § 4-14.

Forsikringsforetaket krever avkortning med 100 % på grunn av grov uaktsomhet, jf. fal. § 4-9 annet ledd. Kjøremønsteret representerer et klart avvik fra forsvarlig handlemåte og innebar en stor risiko for både materielle- og personskader. Sikrede kan identifiseres med sin sønn, jf. fal. § 4-11 og forsikringens vilkår.

Avslaget er gitt "uten ugrunnet opphold", jf. fal. § 4-14. Foretaket har hatt en kontinuerlig saksbehandling. Tidsbruken skyldes blant annet avventing av politiets etterforskning, Rekons undersøkelser og bemerkninger fra sikrede.

Finansklagenemnda Skades begrunnelse

Spørsmålet er om

1. foretaket kan avkorte med 100 % pga. grov uaktsomhet,
2. sikrede kan identifiseres med bilens fører og
3. foretaket har reklamert i samsvar med fal. § 4-14.

Nemnda ser først på spørsmålet om foretaket har reklamert i samsvar med fal. § 4-14:

Hvis forsikringsforetaket vil gjøre gjeldende at det etter en av reglene i dette kapitlet er helt eller delvis fri for ansvar eller har rett til å si opp forsikringen, skal det i et skriftlig dokument gi forsikringstakeren eller sikrede beskjed om sitt standpunkt. Beskjeden skal gis uten ugrunnet opphold etter at foretaket ble kjent med det forhold som medfører at regelen kan anvendes. I denne forbindelse skal foretaket også gi orientering om adgangen til å benytte utenrettslige tvisteløsningsordninger, eventuelt om andre muligheter for å få prøvd saken utenfor domstolene

Det første spørsmålet her er om foretaket har reklamert overfor "forsikringstakeren eller sikrede". Forsikringstakeren er pliktsubjekt for reglene om opplysningsplikt ved avtaleinngåelsen, og reklamasjon om brudd på disse reglene skal derfor sendes forsikringstaker. Sikrede er pliktsubjekt for de øvrige reglene og skal derfor ha tilsendt reklamasjon om brudd på disse.

Foretakets avslagsbrev gjelder brudd på fal. § 4-9, og skal derfor etter lovteksten sendes til sikrede. Selve avslaget er adressert til forsikringstaker og gjennomgående skrevet til henne. Foretaket har imidlertid fremlagt en e-post som viser at avslaget ble sendt som vedlegg per e-post til sikrede. Nemnda mener dette må være tilstrekkelig i denne saken. Det er opplyst at sikrede står som eier av bilen. Nemnda forstår det slik at forsikringstaker ikke har noen eierinteresse i denne. Når forsikringstaker som ektefelle uten økonomisk interesse i bilen tegner forsikring for den andre ektefellens eierinteresse, er det nærliggende å se det slik at hun handler på vegne av sin ektefelle. Det er da nærliggende for foretaket å forholde seg til henne også for avslaget. Sikrede ble informert gjennom e-posten og må da regnes som varslet under disse omstendighetene.

Det neste spørsmålet er om foretaket har reklamert "uten ugrunnet opphold" etter det fikk kunnskap som gjør at bestemmelsen om avslag på krav om erstatning kan anvendes, jf. fal. § 4-14.

Bestemmelsen forutsetter at foretaket har positiv kunnskap om forholdet; det er ikke tilstrekkelig at foretaket burde ha slik kunnskap, jf. NOU 1983:56 s. 96. Høyesterett har lagt til grunn at en "kvalifisert mistanke" er tilstrekkelig for å utløse fristen, jf. Rt. 2013 s. 1235 avsnitt 49:

Bestemmelsen må på bakgrunn av den gjennomgangen jeg nå har foretatt tolkes slik at fristen etter omstendighetene kan starte å løpe selv om selskapet ikke har fullt kjennskap til alle forhold i saken som kan begrunne ansvarsfritak. En kvalifisert mistanke kan – slik jeg allerede har vært inne på – være nok. Jeg legger vekt på at en annen forståelse vil gi selskapet bestemmende innflytelse på saksbehandlingstiden uten å komme i fare for å tape innsigelsesretten. En slik tolkning vil lett komme på kollisjonskurs med reklamasjonsreglenes formål. Hensynet til selskapet ivaretas i tilstrekkelig grad ved at det gis tid til å gjøre de undersøkelser som situasjonen krever etter at fristen har startet å løpe. Poenget med friststarten er å utløse en aktivitetsplikt i så måte.

Rekons rapport konkluderte med at sikredes bil holdt en hastighet på rundt 70 km/t i kollisjonsøyeblikket, og at bilen kom over i motsatt kjørefelt som følge av ett eller flere gasspådrag med påfølgende skrens og kontraskrens. Rapporten forelå 26.10.22. Etter nemndas syn må foretaket anses for å ha kvalifisert mistanke om at forsikringstilfellet var fremkalt ved grov uaktsomhet senest på dette tidspunkt.

Spørsmålet blir deretter om foretakets avslag av 21.2.23, som er fire måneder etter at kunnskap forelå, er gitt "uten ugrunnet opphold". Rt. 2013 s. 1235 sier ikke hvor lang saksbehandlingstid som kan aksepteres, men har følgende uttalelser om foretaket kan avvenne en rettskraftig dom i saken før det reklameres i avsnitt 59-60:

I Agder lagmannsretts dom i 29. oktober 1999 i sak nr. LA-1999-392 behandles spørsmålet om selskapet etter at politietterforskningen er avsluttet, også kan avvenne rettskraftig dom i saken før det reklameres. I avgjørelsen uttales det at selskapet hadde hatt god grunn til å avvenne det rettslige utfall av straffesaken før det ble tatt standpunkt til om forsikringstakeren skulle få utbetalt erstatning. Saken gjaldt store beløp, og også hensynet til forsikringstakeren tilsa at det ikke burde tas noe standpunkt før det hadde skjedd en rettslig belysning. En slik prøving ville være mer betryggende enn om selskapet skulle ha avgjort saken på grunnlag av etterforskningsdokumentene.

Jeg er generelt enig i en slik vurdering. Den som har en uavgjort straffesak hengende over seg, har ingen berettiget forventning om forsikringsutbetaling. Jeg kan derfor ikke se at hensynene bak reklamasjonsregelen – avklaring og bevissikring – kan begrunne at det i slike situasjoner må tas standpunkt på bakgrunn av etterforskningsdokumentene. Etter at en fellende dom er blitt rettskraftig må imidlertid selskapet treffe avgjørelse i forsikringsspørsmålet raskt om det samlet skal sies å være reklamert «uten ugrunnet opphold

Sikredes sønn ble som følge av ulykken dømt for brudd på straffeloven § 280 og vegtrafikkloven § 31 første ledd, jf. § 3. Dommen er avsagt 29.9.23 basert på tiltalebeslutning utferdiget 5.5.23. Ut fra Høyesteretts uttalelser må en reklamasjon først etter domsavsigelsen aksepteres såfremt "foretaket hadde hatt god grunn til å avvenne det rettslige utfall av saken" før det tok standpunkt til forsikringsspørsmålet. Førerens advokat anfører i sitt svarbrev 18.1.23 at "Straffesaken er ennå ikke avgjort", og at advokaten forsto det slik at "selskapet avvenner straffesaken her". Det heter videre at det tas forbehold om å "komme endelig tilbake med en vurdering vedrørende en eventuell avkortningsgrad når politiet har ferdigbehandlet straffesaken". Ut fra dette mener nemnda foretaket hadde "god grunn" til å avvenne utfallet av straffesaken. Når det da har reklamert før denne kom opp, mener nemnda tidsbruken må aksepteres. En tidsbruk på fire måneder, hvor foretaket har forklart at det ble brukt to måneder på utredning av opplysninger som fremkom i Rekons rapport, og som var i strid med førerens egne forklaringer, og to måneder gjelder førerens mulighet til å uttale seg om varslet avkortning, må uansett regnes som "uten ugrunnet opphold" i en så omfattende og komplisert sak.

Spørsmålet blir etter dette om foretaket kan avkorte med 100 % fordi sikrede har fremkalt forsikringstilfellet ved grov uaktsomhet, jf. fal. § 4-9 annet ledd. Dette er dels et spørsmål om sikrede kan identifiseres med sønnen, dels et spørsmål om sønnen har utvist grov uaktsomhet.

Identifikasjon er regulert i fal. § 4-11, som i annet ledd bokstav b gir foretaket rett til å avtale at sikrede kan identifiseres med den som "med sikredes samtykke er ansvarlig for forsikringsgjenstanden", her bilen. En slik identifikasjonsadgang er inntatt i forsikringsbeviset pkt. 3.2.

Ifølge retts- og nemndspraksis omfatter formuleringen "ansvarlig for bilen" bl.a. den situasjonen at føreren har permanent bruksadgang kombinert med et visst forvalteransvar, jf. Wilhelmsen, Karnov note 3 til fal. § 4-11.

Sikrede forklarte i samtale med foretakets utreder 9.9.22 at han kjøpte bilen, "men han og sønnen har gjort en avtale om at sønnen skal få disponere den og ha kontroll på egen økonomi". Sikrede

sendte også 16.8.22 en e-post til politiet, hvor han blant annet uttrykker bekymring for at hans sønn har gjeld på "(...) en bil som ikke lenger er hans eiendel". Sønnen forklarte videre i samtale med utreder 13.2.23 at han "(...) skulle betale ca. 7.000 kr i mnd. for det lånet faren hadde tatt opp på bilen". Ut fra dette fremstår sønnen som bilens hovedbruker samtidig som han hadde et visst forvalteransvar i form av ansvar for lånet. Dette er tilstrekkelig til identifikasjon mellom sikrede og sønnen.

Sikredes fremkallelse av forsikringstilfellet er regulert i fal. § 4-9, hvor annet ledd angir:

Har sikrede ved annen forsikring enn ansvarsforsikring grovt uaktsomt fremkalt forsikringstilfellet, kan forsikringsforetakets ansvar settes ned eller falle bort. Ved avgjørelsen skal det legges vekt på skyldgraden, skadeforløpet, om sikrede var i selvforskyldt rus, og forholdene ellers.

Sikredes sønn ble som følge av ulykken dømt for brudd på straffeloven § 280, og vegtrafikkloven § 31 første ledd, jf. § 3. Retten konkluderte med at kjøringen var grov uaktsom i vurderingen av krav om oppreisningserstatning etter skadeerstatningsloven § 3-5. Nemnda kan ikke se noe grunnlag for ikke å følge rettens vurdering av førerens uaktsomhet etter umiddelbar bevisførsel. Det må derfor legges til grunn at forsikringstilfellet er fremkalt ved grov uaktsomhet, jf. fal. § 4-9 annet ledd.

Foretaket kan da avkorte erstatningen med utgangspunkt i skyldgraden, skadeforløpet, om sikrede var i selvforskyldt rus og forholdene ellers.

I situasjoner med høy hastighet i tettbygde strøk har nemnda akseptert avkortning/regress på 75 % til 100 %, se eksempelvis FinKN 2012-644, 2015-158 og 2016-348. En reduksjon til 75 % har i all hovedsak vært begrunnet i sikredes forsørgerbyrde og økonomiske situasjon. I FinKN 2023-73 kolliderte sikrede med en parkert bil i et industriområde, etter å ha mistet kontroll over egen bil som følge av en fremprovosert skrens. Nemnda uttalte at det var rimelig å plassere avkortningen mellom 100 og 20 %, og aksepterte foretakets avkortning på 50 %.

I saken her fant ikke retten det bevist at føreren hadde skrudd av bilens DSC-system, men la til grunn at føreren av sikredes bil akselererte kraftig ut av rundkjøringen, og at han holdt en hastighet som "(...) klart overstiger 60 km/t". Kjøringen bar preg av unødig risikotaking på en trafikkert vei, og medførte en betydelig risiko for både personskader og materielle skader. Det er ikke fremlagt dokumentasjon som tilsier at sikrede har en forsørgerbyrde eller økonomi som gir et moment for redusert avkortning. Nemnda oppfatter det slik at foretaket heller ikke har søkt regress for utlegg under ansvarsforsikringen. Det er i så fall ingen momenter som taler for at avkortningen bør settes ned, og nemnda antar derfor at en avkortning på 100 % må aksepteres.

Avgjørelsen er enstemmig.

Finansklagenemnda Skades konklusjon

Foretaket gis medhold.

Ved behandlingen deltok Trine-Lise Wilhelmsen (leder), Elisabet Okkenhaug (bransjerepresentant) og Hege Sundby (forbrukerrepresentant).